

Noen generelle kommentarer til høringsutkastet Overordnet del – verdier og prinsipper

Tverrfaglige temaer

Det er mye bra i de tre tverrgående temaene, *folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap* og *bærekraftig utvikling*. Innholdet i denne planen gjenspeiler i hovedsak innholdet i Kunnskapsløftet bedre enn den forrige. Men vi har en del kommentarer og forslag til forbedringer.

Dannelsesaspektet

er her fortsatt, men er det mer utydelig enn i den forrige. Det allmenndannede mennesket, slik det var beskrevet i den forrige planen, ga et tydeligere bilde på hva danning kan ha å si for elever i skolen. Her er det mer utydelig hva som legges i danning.

Læring og kunnskapssynet

Det er et mer instrumentelt syn på læring/kunnskap som gjenspeiles her enn i den forrige generelle delen. Det heter «skolen skal» eller «skolen skal sørge for» flere steder – som om det er mulig å programmere slike resultater... Et eksempel fra 1.2. er «Skolen skal gi elevene historisk og kulturell innsikt og forankring». Pedagogisk sett er det problematisk å fremstille en læringsprosess på en så forenklet måte. Det er også inkonsekvent, i pkt. 1.3. for eksempel heter det at «skolen skal bidra til».

Medienes betydning

Fra Mediepedagogenes perspektiv er mediers betydning underkommunisert som kilde til ulike tekster, som dannelses- og sosialiseringarena og som kommunikasjonskanal. Medier nevnes, men vi er av den oppfatning at medier, spesielt digitale og sosiale medier er helt sentralt i barn og unges skolekontekst, så vel som i hverdagen – i fritid og i hjemmet. Læreplanen kunne i større grad fanget opp dette.

Manglende forståelse for mediekompetanse / digital kompetanse

På side 10 tas det opp problematiske sider ved mediekulturen, det heter: «I en kompleks medievirkelighet må elevene lære å kommunisere og delta på sosialt akseptable måter. Teknologibruken i samfunnet åpner for mange måter å kommunisere og samhandle på som både beriker og utfordrer det sosiale miljøet. Elevene må lære at det å ytre seg respektløst og hatefullt ikke er akseptert.

God dømmekraft hos den enkelte har vesentlig betydning for ivaretagelse av personvern og respekt for privatlivet.» Det er mye bra i dette sitatet, og vi støtter at det er viktig å opptre med respekt og med god dømmekraft i medieeverden. *Vi mener imidlertid at læreplanen her også burde ta opp at skolen bør bidra til at elever blir i stand til å ytre seg konstruktivt og med substans, altså en produktiv og utadrettet del av mediekompetanse / digital kompetanse.* Dette poenget bør også trekkes frem under pkt. 2.6.2. om demokrati og medborgerskap.

Definisjon av nøkkelbegrep

Det er problematisk at enkelte nøkkelbegreper defineres eksplisitt, mens andre ikke defineres. Begreper som kompetanse, kunnskap, ferdigheter defineres spesifikt, mens andre begreper som også nevnes ofte, slik som danning, refleksjon og kritisk tenkning ikke defineres. Dette er sentrale begreper som ofte kan ha ulike betydninger etter hvilken kontekst de er anvendt i. Slik sett hadde det vært klargjørende og mer konsekvent om også disse begrepene ble definert.

Samspeillet mellom hjem og skole

Et spørsmål er også om samspeillet mellom hjem, samfunn, skole og elev er underkommunisert. Veldig mye av ansvaret for for eksempel livsmestring legges på skolen, hva med foresattes ansvar? I den forrige læreplanen het det at «foreldrene har primæransvaret for oppfostringen av sine barn. Det kan ikke overlates til skolen, men bør utøves også i samarbeidet mellom skole og hjem». I denne læreplanen heter det for eksempel «Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling». Mediepedagogene mener at ikke alt ansvar bør legges på skolen, men at samspeillet bør vektlegges. Dette er en viktig presisering både med tanke på at foreldre/foresatte bevisstgjøres sitt ansvar, og at skolen bevisstgjøres et ansvar for å ivareta og «ta med» det eleven har med seg hjemmefra av verdier som for eksempel interesser og erfaringer, holdninger, kunnskaper, ferdigheter og kompetanser for å styrke læring i skolesammenheng.

Lek og praktisk arbeid

Mediepedagogene mener at verdien av lek og praktisk arbeid undervurderes i høringsutkastet. Den kompetansen som kreves for faktisk å bli «kloke og handlekraftige samfunnsborgere», slik høringsutkastet beskriver som et mål på side 4, kan ikke utvikles kun gjennom teoretisk kunnskap eller situasjonsspesifikke ferdigheter. Slik kompleks kompetanse krever at barn og unge øver seg på ulike praktiske utfordringer, gjennom lek og gode pedagogiske kontekster som innebærer praktisk arbeid.

Det er med undring vi registrerer at ordet *lek* bare er brukt en eneste gang i dette dokumentutkastet.

En plan for fremtidskompetanser?

En del formuleringer er svært generelle, og vi mener at selv om læreplanen skal være overordnet, kan noen formuleringer være mer konkrete. For eksempel når det er snakk om å være fremtidsrettet, kunne den overordnede delen i større grad berørt store utviklingstrender som digitalisering, den raske utviklingen innen

kommunikasjonsteknologi og digitale mediers økende betydning. I stedet formuleres det veldig generelt at «opplæringen må legge til rette for at arbeidslivet får tilgang på kvalifisert arbeidskraft, og legge grunnlaget for kvalifisering for, rekruttering til og deltakelse på alle områder innenfor utdanning, arbeids- og samfunnsliv». Med all sannsynlighet vil fremtidens arbeidsliv berøres av digitalisering og utviklingen i medier og kommunikasjon. Læreplanen burde gjenspeile dette eksplisitt.

Språk for elever?

Språket kan generelt forbedres. Spesielt gjelder dette en del tunge setninger, slik som for eksempel «Lærernes refleksjon over verdienes og prinsippenes betydning for opplæringen er sentralt for at den kompetansen elevene skal utvikle, ses i sammenheng» (s. 11). Hva betyr dette egentlig? Vi mener også at læreplanen burde vært mer språklig tilgjengelig for elever. Dette er jo en plan også for dem? Språket kan i deler av dokumentet fremstå som svært abstrakt og veldig generelt formulert.

Inkludere alle

Vi mener at denne setningen er problematisk: «Jøder, kvener/norskfinner, skogfinner, rom og romanifolket/tatere er nasjonale minoriteter som har en århundrelang tilknytning til Norge». Vi mener det ikke bør nevnes konkrete minoriteter, da dette utelukker noen og fremhever noen. I dagens skole er jo poenget nettopp å inkludere alle. Selv om disse nevnte gruppene er historisk viktige, må vi tenke mye mer på mangfoldet slik at vi ikke utelukker noen konkrete grupper i en generell del av læreplanen.

Endringsforslag til høringsutkastet

Dokumentet inneholder for mange bastante påstander som indikerer at alle barn er helt like, og alle er nøyaktig like mottakelige og reagerer på samme måte gitt en spesifikk behandling eller opplæring. Mennesker i alle aldre har ulike erfaringer som kan prege oss på ulikt vis. Vi er ikke programmerte maskiner.

Utover i høringsdokumentet har vi kommet med mange forslag til tekstendringer. Her refereres de viktigste innspillene våre

1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang

1. avsnitt, 2. setning:

Skolen skal verdsette, stimulere og videreutvikle elevenes vitebegjær og skaperkraft, og elevene skal få utfolde sine egne skapende krefter gjennom sansning og tenkning, i fellesskap og på selvstendig vis.

Endres til:

Skolen skal verdsette, stimulere og videreutvikle elevenes vitebegjær og skaperkraft, og elevene skal få utfolde sine egne skapende krefter gjennom **sansning, tenkning og praktisk arbeid**, i fellesskap og på selvstendig vis.

Tillegg etter 1. avsnitt:

Derfor er det vesentlig at lek og utforskning ikke bare er en del av fritiden, men også viktig i skolehverdagen til elevene.

2. avsnitt, fra 4. setning:

Det stimulerer nye ideer, evnen til å ta initiativ og til å omsette ideer til handling. Elever som lærer om skapende områder som forskning, kultur, kunst og entreprenørskap, utvikler evnen til å bruke kunnskaper og ferdigheter for å gi stemme til erfaringer, finne svar på spørsmål og løse problemer.

Endres til:

Det kan stimulere til nye ideer, evnen til å ta initiativ og til å omsette ideer til handling. Elever som utfordres til praktisk å utforske områder som forskning, kultur, kunst og entreprenørskap, kan utvikle evnen til å bruke kunnskaper og ferdigheter på nye måter, kanskje finne nye svar på spørsmål eller løse problemer.

1.6 Demokrati og medvirkning

Nytt avsnitt, inn etter 1. avsnitt

Et mediemangfold som inkluderer at alle kan delta i den offentlig samtalen, er en forutsetning for å ivareta demokratiet. Derfor er det helt vesentlig at lærere engasjerer og utfordrer elever til å delta i den offentlige samtalen. Det krever mediekompetente og bevisste lærere.

2.4 Grunnleggende ferdigheter

Siste setning i 2.4:

Ulike fag har et hovedansvar for forskjellige sider av opplæringen i digitale ferdigheter.

Endres til:

Ulike fag har et hovedansvar for forskjellige sider av opplæringen i **digitale ferdigheter og for å styrke elevenes mediekompetanse. Det krever fagkompetente lærere.**

2.6 Tverrfaglige temaer

2. avsnitt, de to første setningene:

Elevene skal få innsikt i utfordringer og dilemmaer innenfor de tre temaene. De skal forstå sammenhengen mellom handlinger og valg, og hvordan vi gjennom kunnskap og teknologi kan finne løsninger.

Endres til:

Elevene skal få innsikt i utfordringer og dilemmaer innenfor de tre temaene. De skal forstå sammenhengen mellom handlinger og valg, og hvordan vi gjennom **kunnskap, forståelse, etikk og teknologi** kan finne løsninger.

Tillegg etter siste setning i andre avsnitt:

Praktisk arbeid må være sterkt prioritert her.

2.6.2 Demokrati og medborgerskap

Tillegg etter siste avsnitt:

Helt vesentlig for demokratiet er den offentlige samtalen. Å utvikle fellesskap og demokratiforståelse handler mye om god kommunikasjon, evnen til å lytte og formidle, våge å ta standpunkt og vise hva man mener. Det handler også om å opparbeide god medieforståelse og -kompetanse.

3.3 Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

3. avsnitt, siste setning:

Dømmekraften utvikles også gjennom refleksjon over egen praksis, og utøvelse av profesjonelt skjønn skjer både individuelt og i fellesskap med andre.

Endres til:

Dømmekraften utvikles også gjennom refleksjon over egen praksis, og utøvelse av profesjonelt skjønn skjer både individuelt og i fellesskap med andre fagfolk. **Skoleledere må sørge for at nyutdannede lærere får det støtteapparatet de trenger for å utvikle seg som dyktige og kreative lærere.**